

اسنادی از دبستان بزرگان کرج (۱۲۹۶ تا ۱۲۹۹ شمسی)

● امین محمدی*

اشاره

اراضی کشاورزی و محصولات آن از دیرباز مهم‌ترین منبع ثروت در ایران به شمار می‌رفت. با وجود اهمیت کشاورزی و متکی بودن درآمدهای حکومت به مالیات کشاورزی تا اواسط دوره قاجار هیچ تحول چشمگیری در کشاورزی ایران رخ نداد. شیوه کشاورزی سنتی ادامه راه و روش کشاورزی گذشتگان بود که طی صدها سال با کمترین تغییرات مورد استفاده قرار می‌گرفت. حرکت به سمت کشاورزی نوین از اواخر قرن نوزدهم و تحت تأثیر غرب آغاز شد. ارتباط با غرب افزون بر تأثیری که بر ساختار سیاسی کشور گذاشت، در کشاورزی نیز اثرگذار بود. در این برهه، با تأخیری بیش از یک‌صد سال نسبت به کشورهای اروپایی، کشاورزی نوین مورد توجه حکومتگران ایران قرار گرفت. در این مقاله به بررسی اسنادی از نخستین مدارس آموزش کشاورزی در ایران پرداخته می‌شود.

□ مقدمه

آموزش کشاورزی نوین در ایران با تأسیس مدرسه فلاح مظفری در سال ۱۳۱۸ قمری/ ۱۲۷۹ شمسی هم‌زمان با حکومت مظفرالدین‌شاه آغاز شد. بحران‌های سیاسی که اندک زمانی پس از تأسیس این مدرسه ایران را فراگرفت باعث شد مدرسه فلاح مظفری در زمینه آموزش کشاورزی و تربیت متخصصان دستاورد چندانی نداشته باشد و با استقرار نظام مشروطیت و بی‌توجهی محمدعلی‌شاه این مدرسه به کلی منحل شود. جنگ‌های داخلی و آشوب‌های ناشی از وقوع جنگ جهانی، تأسیس مجدد مدرسه‌ای برای آموزش کشاورزی را به تعویق انداخت و بیش از یک دهه هیچ تلاش هدفمندی در راستای پیشرفت کشاورزی صورت نگرفت. پس از پایان جنگ جهانی اول لزوم آموزش نوین کشاورزی و تربیت افراد متخصص و ترویج اصول فنی کشاورزی بیش از پیش مورد توجه قرار گرفت و دولت مشروطه مصمم شد یک مدرسه جدید برای ترویج کشاورزی جدید تأسیس کند. در نتیجه، کمیسیونی از اشخاص خبره و آگاه به کشاورزی تشکیل و برنامه تأسیس مدرسه کشاورزی به دو صورت علمی و عملی در دستور کار قرار گرفت. از آنجا که امکانات ایجاد

* دکتری تاریخ و پژوهشگر پژوهشکده اسناد سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران

E-mail: Amin.Mohammadi64@ut.ac.ir

یک مدرسه عالی علمی کشاورزی برای تربیت معلمان و کارکنان متخصص کشاورزی وجود نداشت، با صلاحدید وزارت فلاح و تصویب هیئت وزیران، در جمادی‌الآخر سال ۱۳۳۶ قمری برابر با ۱۲۹۶ شمسی، دبستان برزگران به عنوان یک مکتب ابتدایی علمی برای ترویج عملی اصول فنی کشاورزی در کرج که در آن زمان روستایی بزرگ بود تأسیس شد:

ماده اول: خالصه کرج و توابع آن از اول [برج] حمل یوننتیل به وزارت فلاح و اگذار می‌شود که در تحت اداره خود مدرسه عملی فلاح را در آنجا تأسیس نموده و حاصل آن را پس از وضع مخارج مصوبه به وزارت مالیه کارسازی دارد.

ماده دوم: برای تأسیس یک باب مکتب عملی شبانه‌روزی فلاحی در کرج از اول حمل یوننتیل سالیانه مبلغ شش هزار و چهل و شش تومان اعتبار به وزارت فلاح داده می‌شود. مبلغ مزبور از بابت مقرری و مواجب مدیر و معلمین و اجزاء و مصارف شام و نهار و لوازم دیگر آن مکتب تخصیص می‌شود.

ماده سوم: به جهت مخارج تعمیرات و خرید اثاثیه و لوازم مکتب مذکوره در ماده ۲ مبلغ دو هزار و هشتصد و نود و چهار تومان در سال یوننتیل به وزارت معزیه‌الیها اعتبار داده می‌شود (آرشیو ملی ایران، شناسه سند ۱۱۶۷۶/۱۲۴۰).

همچنین، مقرر شد جز دبستان برزگران یک مدرسه عملی فلاحی نیز در خالصه قصر قاجار تأسیس شود، ولی به دلیل کمبود امکانات و منابع مالی برای تعمیر قصر قاجار به تعویق افتاد. سرانجام در ۱۲ عقرب ۱۲۹۷ شمسی برابر با ۲۸ محرم یوننتیل ۱۳۳۷ قمری یک ماه پس از تأسیس دبستان برزگران با حضور وزیر فلاح و تجارت و فواید عامه، کفیل وزارت جنگ و شماری از حکام و روسای وزارتخانه‌ها و متخصصین اروپایی مراسم افتتاحیه بزرگی در کرج برگزار شد (آرشیو ملی ایران، شناسه سند ۱۱۶۷۶/۱۲۴۰).

□ مدیریت دبستان برزگران کرج

آغاز و پایان دبستان برزگران کرج با مدیریت هانس شریکر^۱ مجارستانی رقم خورد. شریکر اولین بار در سال ۱۳۲۵ قمری به استخدام دولت ایران در آمد و تا پیش از مدیریت در دبستان برزگران در وزارت مالیه فعالیت داشت. در ابتدای کار، قرار بود یک متخصص کشاورزی از اروپا برای مدیریت و تدریس در دبستان استخدام شود، ولی اوضاع نامساعد اروپا در پی جنگ جهانی و هزینه‌های زیاد آن باعث شد هانس شریکر که حدود ۱۲ سال در ایران حضور داشت و با کشاورزی ایران آشنا بود برای این مسئولیت انتخاب شود (آرشیو ملی ایران، شناسه سند ۱۱۶۷۶/۱۲۴۰). از طرفی وزارتخانه فلاح و تجارت مایل بود یک ایرانی را به مدیریت این دبستان بگمارد؛ در نتیجه مدیریت اداری دبستان به یکی از جوانان ایرانی واگذار و هانس شریکر به عنوان مدیر فنی دبستان منصوب شد. شریکر که متخصص جنگل‌شناسی بود و به آموزش عملی در کشاورزی اعتقاد داشت در اواخر

1. Hans Schricker

سال ۱۲۹۶ شمسی برابر با ۱۳۳۶ قمری با ۱۰۰ تومان حقوق ماهانه و ۵۰ تومان مدد معاش به مدیریت فنی این دبستان منصوب شد:

چون وزارت فلاحت و تجارت و فواید عامه تصمیم نموده است که برای اصلاح نواقص امور فلاحتی که یگانه وسیله ترفی و آبادی مملکت است در قریه کرج مدرسه عملی فلاحتی تأسیس نماید و یک نفر شخص لایق و کاردانی برای انتظام و پیشرفت امور مدرسه مزبوره لازم بود، لهذا از قرار صدور این حکم مسیو هانس شریکر مجارستانی را که در عمل فلاحت معلومات مفیده دارد به سمت مدیری فنی و معلم عملی مدرسه مزبوره معین و برقرار نمود که از اول حمل یونتئیل ۱۲۹۷ ماهی یکصد تومان حقوق و پنجاه تومان به عنوان مدد معاش گرفته، در ایفای وظایف خدمتی که به عهده او مرجوع و محول است، مواظبات لازمه نماید [امضاء] حسین [علاءالسلطنه] [آرشیو ملی ایران، شناسه سند ۲۳۰/۴۴۸۲۵].

افزون بر ۱۵۰ تومان حقوق ماهیانه مسیو شریکر، مدیر اداری دبستان ۴۰ تومان، معلم فارسی و شریعت ۲۰ تومان و هشت کارگر و مستخدمت دبستان نیز هر نفر هفت تومان دریافت می کرد که مجموع آن ها سالانه بالغ بر ۳ هزار تومان می شد [آرشیو ملی ایران، شناسه سند ۲۴۰/۱۱۶۷۶].

□ شرایط تحصیل در دبستان بزرگان کرج

برای ورود به مدرسه بزرگان چند شرط مهم وجود داشت. اول، سن داوطلبان که نباید کمتر از پانزده سال می بود. دوم، وضعیت جسمانی داوطلبان بود که باید دارای بنیه قوی، صحیح و سالم بودند تا از عهده عملیات کشاورزی برآیند. سوم، یک امتحان برای انتخاب داوطلبان ترتیب داده شد که مواد امتحانی آن خط و سواد فارسی و آشنایی با عملیات کشاورزی بود. چهارم و مهم تر از همه این بود که دهقان زادگان برای انتخاب در اولویت قرار داشتند (پروگرام دبستان بزرگان کرج، ۱۲۹۷، ص ۴).

دو دسته دانش آموز به صورت رایگان و غیررایگان برای تحصیل در دبستان بزرگان انتخاب می شدند که شمار آن ها جمعاً ۳۵ نفر بود. این دانش آموزان باید برای پذیرفته شدن در امتحان ورودی شرکت می کردند. افرادی که در این امتحان بالاترین نمرات را کسب می کردند می توانستند از امتیاز تحصیل رایگان بهره مند شوند. شاگردان غیررایگان باید سالانه ۱۲۰ تومان راطی چهار قسط برای مخارج شام و نهار و حق تعلیم و غیره به صندوق دبستان می پرداختند. لوازم درسی این شاگردان نیز در صورت قرار گرفتن در بین شاگردان رایگان توسط دبستان تأمین می شد (پروگرام دبستان بزرگان کرج، ۱۲۹۷، ص ۱-۲). شاگردان برای کسب امتیاز تحصیل رایگان باید عریضه ای به دبستان بزرگان ارسال و در آن تعداد نفرات خانواده و راه معیشت هر یک را ذکر می کردند و محتویات عریضه باید توسط نماینده دولت تصدیق می شد. همچنین محصل باید ضمانت نامه ای تحویل می داد که

در مدت یک سال تحصیل به هیچ وجه دبستان را ترک نکنند. از شمار ۳۵ نفر شاگرد مدرسه باید ۲۰ نفر رایگان، ۱۰ نفر غیررایگان می‌بود و ۵ نفر از شاگردان هم خارجی رایگان بودند (پروگرام دبستان بزرگان کرج، ۱۲۹۷، ص ۵). به شاگردان تحصیل رایگان از طرف دبستان یک دست رختخواب و یک دست لباس یونیفرم داده می‌شد. از طرفی شاگردان غیررایگان باید یونیفرم را با هزینه شخصی خریداری می‌کردند. به دانش‌آموزان خارجی نیز از طرف دبستان یونیفرم داده می‌شد. (پروگرام دبستان بزرگان کرج، ۱۲۹۷، ص ۶).

مواد درسی دبستان بزرگان به شرح زیر بود:

گیاه‌شناسی، زراعت کلیه نباتات مفیده به طور عموم، غرس و پرورش اشجار مثمره، حیوان‌داری، فیزیک، کائنات جو، شناسایی زمین، آباد کردن زمین، تغذیه حیوانات و علوفه، کتوت و رشوه، ماشین‌های فلاحتی، پرورش زنبور عسل، شیر و متعلقات آن، ترتیب جنگل‌ها به طور عموم، ساختن ابنیه دهاتی، حساب و هندسه و سیاق و دفترداری مختصر فلاحتی، فارسی و شرعیات، اقتصاد روستایی، قوانین جاریه روستایی (پروگرام دبستان بزرگان کرج، ۱۲۹۷، ص ۲-۳). دروس عملی در مدرسه برگزار می‌شد و در مواقع لازم شاگردان به‌همراه معلمان و مدیر مدرسه برای دیدن عملیات زراعی به املاک اطراف مدرسه می‌رفتند (پروگرام دبستان بزرگان کرج، ۱۲۹۷، ص ۳). در آخر هر سه ماه یک امتحان از دروس گرفته می‌شد و نتیجه آن به همراه نمره اخلاق برای ولی دانش‌آموز فرستاده می‌شد. در آخر سال نیز امتحان نهایی از طرف وزارت فلاحت با حضور نماینده وزارت معارف و مدیر مدرسه و معلمین گرفته می‌شد و شاگردانی که از در امتحان قبول می‌شدند گواهینامه دریافت می‌کردند. به دانش‌آموزانی که بالاترین نمره‌ها را می‌گرفتند جایزه داده می‌شد و در استخدام نیز در اولویت قرار داشتند (پروگرام دبستان بزرگان کرج، ۱۲۹۷، ص ۷).

برنامه درسی دبستان بزرگان کرج

فارسی	● قرائت، املاء و انشاء، قطعات نظم و نثر شعراء و ادبای فارسی به قدر لزوم
شرعیات	● اصول دین، فروع دین (مخصوصاً ذکر اهمیت امر به معروف و نهی از منکر)، تقسیمات اولیه ارث، مکاسب حلال و حرام
حساب	● عدد نویسی، عدد صحیح و اعشار، چهار عمل اصلی، کسور متعارفه، عملیات راجع به کسور متعارفه، مقیاس‌های ایران و شرح مختصری از سلسله متری
سیاق	● عدد نویسی جمع و تفریق، نوشتن قبوضات
هندسه	● خط مستقیم، خط منکسر و منحنی، زاویه و اقسام آن، مثلث، خطوط متوازی، مربع و مربع مستطیل، دوازده اطلاع، دوزنقه، دایره، مساحت اشکال ساده و منظم مذکوره

برنامهٔ درسی دبستان بزرگان کرج

● هوا، نور، حرارت، درجه حرارت هوا	فیزیک
● زراعت به‌طور عموم، تعریق و توصیف آن، شخم سطحی، شخم عمیق، شخم جنگل و چمنزار، رشوه دستی و زراع نباتات کم‌عمر، شخم و لوازم آن، انتخاب بذر، موقع بذرافشانی، زراعت غله و حبوبات و نباتات و علوفه، آیش، مواظبت زراعت در طول مدت نمو نباتات، درو خرمن و ضبط محصول	علم زراعت
● اهمیت مواشی، مبدأ و منشأ آن‌ها، تزید و ترویج حیوانات اهلی، تغذیه و علوفه حیوانات، منافع حیوانات (کار آن‌ها، لبنیات، گوشت، کوت و غیره)، امراض حیوانات	حیوان‌داری
● حاضر کردن اراضی، نهالستان، غرس اشجار، پیوند و اقسام آن، تراش، حرس مو، محصول میوه و حفظ آن، امراض اشجار	پرورش و ترتیب درختان میوه
● اثر کائنات جو در فلاح، آلات و لوازم متعلق به آن	کائنات جو
● زمین قابل فلاح، اقسام اراضی، خواص آن، رشوه، آب، قنوات و چشمه	شناسایی اراضی
● آبیاری، خشک کردن و زه‌کشی چمنزار و اراضی مرطوب	دایر کردن اراضی
● کوت به‌طور عموم، اقسام آن	کوت و رشوه
● دفتر مسوده، دفتر روزنامه، دفتر کل	دفترداری مختصر
● مساحت کردن اراضی، تقسیم‌بندی آن‌ها	مساحی
● نباتات به‌طور عموم، زندگانی نباتات، تولد و تناسل، امراض و حیوانات مضره نباتات، مواظبت گیاه‌ها در موقع نشو و نما	گیاه‌شناسی
● تربیت و نگهداری آن، مواظبت آن و عمل آوردن عسل	پرورش زنبور عسل
● قلعه، ابنار، طویله، سیل برگردان و غیره	ساختن ابنیه دهاتی
● غرس اشجار، مواظبت جنگل‌ها	تربیت جنگل به‌طور عموم
● اقسام سرمایه، سرمایه ثابت، سرمایه متغیره، شرکت‌های فلاحتی و منافع آن‌ها	ثروت روستایی (مختصر)
● قباله، اجاره، استجاره و غیره	قوانین جاریه روستایی
● -	ماشین‌های زراعتی به‌طور عموم

برای مخارج نگهداری ۲۰ نفر از شاگردان که به صورت شبانه‌روزی در دبستان بودند سالانه ۲۸۰۰ تومان بودجه در نظر گرفته شده بود (آرشیو ملی ایران، شناسه سند ۱۱۶۷۶/۱۳۴۰). در آن بازه زمانی، وضعیت مالیه ایران به شکل کم‌سابقه‌ای با بحران روبه‌رو بود. درآمدهای مالیاتی کفاف مخارج حکومت را نمی‌داد و حقوق بسیاری از کارکنان دولت ماه‌ها به تعویق افتاده بود. با وجود تعویق چند ماهه حقوق کارکنان وزارت فلاح، این وزارتخانه همواره تلاش می‌کرد مخارج مدرسه بزرگران را حتی با استقراض به‌موقع پرداخت کند (آرشیو ملی ایران، شناسه سند ۴۴۸۲۵/۲۳۰).

□ استخدام فارغ‌التحصیلان دبستان بزرگران

پس از پایان سال اول، مسئولان دبستان بزرگران در نامه‌ای به وزارت فلاح و فواید عامه درخواست کردند به منظور پیشرفت و ترقی دبستان و افزایش داوطلبان تحصیل در این مدرسه، فارغ‌التحصیلان دبستان را فوراً به استخدام اداره خالصجات در وزارت مالیه درآورد (آرشیو ملی ایران، شناسه سند ۲۷۴۰۴/۲۳۰). در ۱۵ قوس ۱۲۹۸ شمسی / ۱۴ ربیع‌الاول ۱۳۳۸ قمری، وزارت مالیه بنا بر پیشنهاد اداره خالصجات پیشنهاد استخدام ده نفر از فارغ‌التحصیلان دبستان بزرگران را به وزارت فلاح و فواید عامه ارسال کردم. مسیو لامبرت مولیتور، مدیر اداره کل نظارت مالیات و خالصجات و ارزاق عمومی که در آن زمان نقش تعیین‌کننده‌ای در اداره وزارت مالیه داشت، از طرفداران اصلی استخدام فارغ‌التحصیلان دبستان بزرگران در اداره خالصه بود (آرشیو ملی ایران، شناسه سند ۲۷۴۰۴/۲۳۰). پس از فارغ‌التحصیل شدن اولین شاگردان دبستان بزرگران، ۱۱ نفر از آن‌ها با حقوق ماهانه ۲۰ تومان به استخدام اداره خالصجات درآمدند. چهار نفر از این شاگردان به کار سرم‌کوبی، چهار نفر برای درختکاری راه شمیران و سه نفر جهت آموختن عملیات رودخانه در کرج مشغول خدمت شدند (آرشیو ملی ایران، شناسه سند ۲۷۴۰۴/۲۳۰). آن‌ها موظف بودند هر شش ماه یک‌بار در امتحان عملی کشاورزی مسیو شریکر شرکت کنند و هر هفته یک گزارش کامل از معایبی که در خصوص امور زراعتی و تقسیم آب به نظرشان می‌رسد به اداره خالصه تحویل دهند (آرشیو ملی ایران، شناسه سند ۲۷۴۰۴/۲۳۰).

نشان دبستان بزرگران کرج

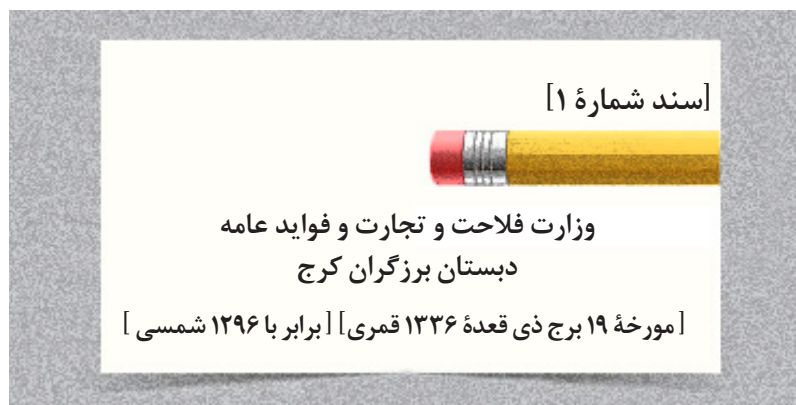
1. Lambert Molitor

□ پایان کار دبستان برزگران

سرانجام در جوزای ۱۲۹۹ شمسی / ۱۳۳۸ قمری دبستان برزگران به دلیل نبود بودجه تعطیل شد. هانس شریکر که به نظر می‌رسد به دلیل مشکلات و موانع مدیریت مدرسه و نیز علاقه‌اش به فعالیت در مدیریت جنگل، انگیزه خود را از دست داده بود در نامه‌ای به وزارت فلاح از منصب خود استعفا و علت استعفای خود را تعویق مکرر پرداخت هزینه‌های مدرسه، تحریکات برخی افراد، عدم مراعات مراتب اداری اعلام کرد (آرشیو ملی ایران، شناسه سند ۲۳۰/۴۴۸۲۵).

از طرفی در دولت برخی خواهان انحلال مدرسه و دبستان برزگران به مدرسه متوسطه فلاحی بودند. ایده‌ای که از همان ابتدای تأسیس مدرسه نیز وجود داشت و قرار بود در نهایت یک مدرسه متوسطه جایگزین دبستان برزگران شود (آرشیو ملی ایران، شناسه سند ۲۳۰/۴۴۸۲۵). در نهایت، در سال ۱۳۰۰ شمسی پیش از اتمام دوره دوم، دبستان برزگران به دلیل ضمیمه شدن آن به اداره خالصجات منحل و مقرر شد به جای آن مدرسه ابتدایی فلاح در تهران تأسیس شود.

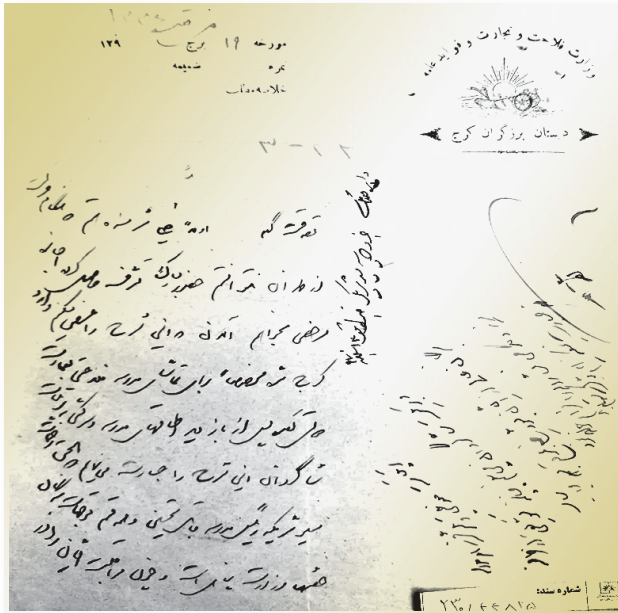
□ بازخوانی اسناد

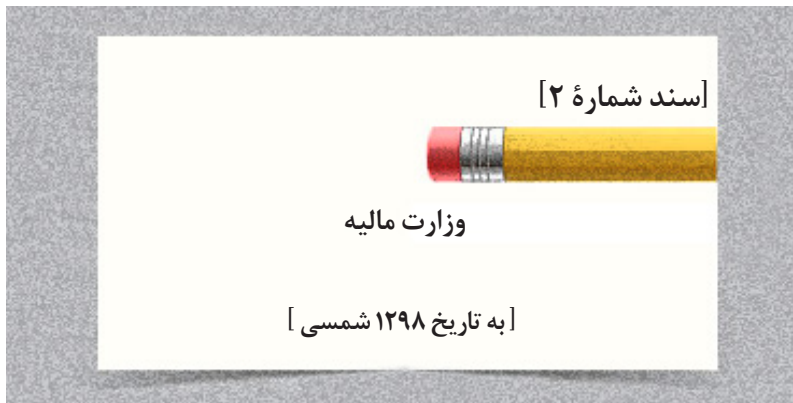
هو

تصدقت گردم؛ اولاً خیلی شرمنده هستم که هنگام حرکت از طهران نتوانستم حضور مبارک تشریف حاصل کرده اجازه مرخصی بخواهم. الان که این شرح را عرض می‌کنم وارد کرج شده مخصوصاً برای تماشای مدرسه فلاحی به عمارت دولتی آمده، پس از بازدید اطاق‌های مدرسه و سرکشی به ترتیبات شاگردان این شرح را جسارت می‌نمایم که الحق زحمات مسیو شریکر، رئیس مدرسه قابل تحسین و همه قسم توجهات بندگان حضرت وزارت پناهی است و چون مراقبت ایشان را در ترتیبات فلاحی و پیشرفت امر مدرسه و تربیت شاگردان می‌بینم، چنانچه تشویقی از طرف بندگان عالی از ایشان بشود خیلی به

موقع بوده و اسباب مزید دلگرمی مشارالیه را فراهم خواهد نمود. زیاده جسارت نمی کند، ایام شوکت مستدام باد. [امضاء]: ثقه الملک (آرشیو ملی ایران، شناسه سند ۲۳۰/۴۴۸۲۵).

سند شماره ۱ لزوم قدردانی از زحمات مسیو شریکر مدیر دبستان بزرگان کرج

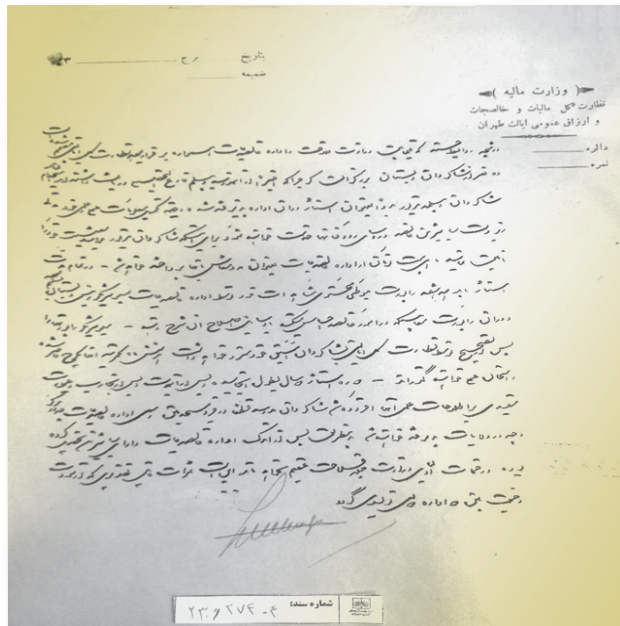
[اداره] نظارت کل مالیات و خالصجات و ارزاق عمومی ایالت طهران

در نتیجه روابط حسنه فیما بین وزارت فلاحت و اداره خالصجات همواره برقرار بوده، نظارت کل ایالتی مصمم شده است ده نفر از شاگردان دبستان بزرگان کرج را که اخیراً از آن مدرسه دیپلم فارغ التحصیلی دریافت داشته اند استخدام نماید. شاگردان دیپلمه مزبور

بدواً به عنوان استاژ^۱ در آن اداره پذیرفته شده و جهت تکمیل معلومات عملی و علمی خود مدتی زیردست مباشرین خالصه و روسای رودخانه‌ها خدمت خواهند نمود. برای اینکه شاگردان مزبور بتوانند معیشت خود را تامین نمایند، ماهی بیست تومان از اداره خالصجات به عنوان مددعاش به آن‌ها پرداخته خواهد شد. در تمام مدت استاژ باید همه هفته راپورت میسوطی محتوی مشاهدات خود توسط اداره خالصجات به مسیو شریکر، رئیس دبستان بزرگران تسلیم نموده و در آن راپورت معیابی که در امور خالصه احساس می‌کنند، با وسایل اصلاح آن را شرح دهند.

مسیو شریکر راپورت‌ها را پس از تصحیح توسط [اداره] نظارت کل ایالتی به شاگردان اسبق خود مسترد خواهد داشت. هر شش ماه یک مرتبه آن‌ها به کرج حاضر شده و امتحان عملی خواهند گذراند. دوره استاد استاژ دو سال به طول انجامیده و پس از این مدت و پس از تجارب و عملیات مفیدی بر اطلاعات عملی آن‌ها افزوده شد، شاگردان مدرسه قطعاً در جزو مستخدمین رسمی اداره خالصجات، چه در مرکز و چه در ولایات پذیرفته خواهند شد. بدین طریق پس از اندکی اداره خالصجات دارای مباشرین تحصیل کرده بوده و زحمات اولیای وزارت جلیه فلاحت عقیم نخواهد ماند. این است ثمرات قابل تقدیری که از مودت و حمیت بین دو اداره دولتی تولید می‌گردد. [امضاء: مولیتر] (آرشیو ملی ایران، شناسه سند ۲۳۰/۲۷۴۰۴).

سند شماره ۲ توافق اداره خالصجات و وزارت فلاحت برای استخدام ده شاگرد دبستان بزرگران

۱. کارآموز

[اسند شماره ۳]

وزارت فلاح و تجارت و فواید عامه
اداره کل فلاح و تجارت / دایره فلاح

مورخه برج قوس ۱۲۹۸ [شمسی]

[اداره] نظارت کل مالیات و خالصجات و ارزاق عمومی ایالت طهران

در جواب مراسله جوابیه نمرة ۶۶۹۵ که با مندرجات آن کاملاً موافقت حاصل است و در تعقیب نمرة ۱۶۲۷، ده نفر از شاگردان دوره اول دبستان بزرگان کرج را که باید در آن اداره استخدام شوند ذیلاً معرفی می‌کند. البته هر چه زودتر اعتباری را که نوشته بودید دریافت نموده و شاگردان مزبور را به رجوع خدماتی مشغول خواهند داشت:

ترتیب	نمرة تصدیقنامه	اسم شاگرد	اسم پدر	سن	محل تولد	نمرة امتحان	درجه تقدم در امتحان
۱	۱	خلیل خان	کاظم خان	۲۰	طهران	۱	اول
۲	۲	محمدخان رستگار	میرزاسیح خان	۱۹	طالقان	۱	اول
۳	۴	محمود آقا	مرحوم میرزا حسین خان	۱۸	طهران	۱	اول
۴	۶	سید نعمت الله	سید عبدالله	۱۹	رباط کریم	۱/۱۵	دوم
۵	۱۰	عباسعلی	مرحوم مهدی باقر	۱۶	طهران	۱/۴۳	دوم
۶	۱۱	زین العابدین	آقاغلامحسین	۱۸	زنجان	۱/۵۰	دوم
۷	۱۲	سیدعلی	مرحوم سید شریف	۷	طهران	۱/۵۹	دوم
۸	۱۳	میرهادی خان	مرحوم سید زین العابدین	۲۱	لاهیجان	۱/۶۰	دوم

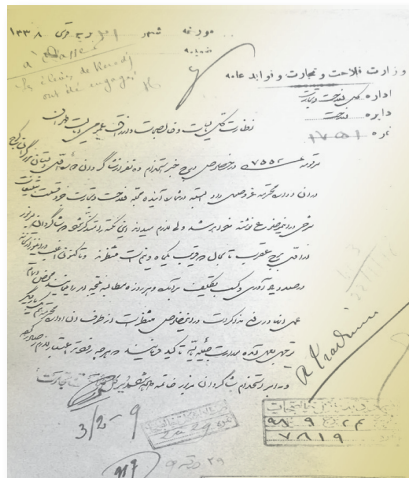
[سند شماره ۴]

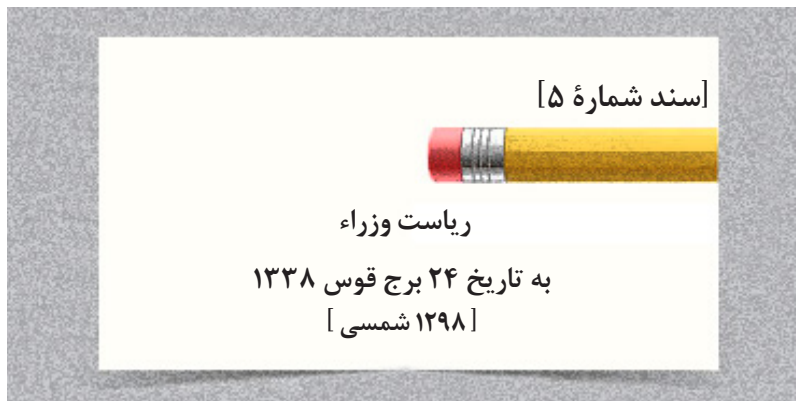
وزارت فلاحت و تجارت و فواید عامه
اداره کل فلاحت و تجارت / دایره فلاحت
مورخه ۲۱ برج قوس ۱۳۳۸ قمری
[برابر با ۱۲۹۸ شمسی]

[اداره] نظارت کل مالیات و خالصجات و ارزاق عمومی ایالت طهران

مرقومه نمرة ۷۵۵۲ در خصوص درج خبر استخدام ده نفر از شاگردان دوره اول دبستان بزرگان کرج در آن اداره محترمه عز وصول داد. البته در شماره آینده مجله فلاحت و تجارت، جزو قسمت تبلیغات شرحی در این موضوع نوشته خواهد شد، ولی لازم می‌داند این نکته را متذکر شود که شاگردان مزبور از اول برج عقرب تا به حال که قریب یک ماه و نیم است منتظرند و تاکنون اغلب در این وزارتخانه در صدد یادآوری و کسب تکلیف برآمده و هر روزه مطالبه نتیجه امر را می‌نمایند. محض اتمام عمل آن‌ها در رفع مذاکرات در این خصوص منتظر است از طرف آن اداره محترمه هم یکبار دیگر توجهی به عمل آمده به وزارت جلیله مالیه تاکید فرمایند که هر چه زودتر اعتبار لازم صادر کرده و به امر استخدام شاگردان مزبور خاتمه داده شود. مدیر کل فلاحت و تجارت (آرشیو ملی ایران، شناسه سند ۴/۲۷۴۰/۲۳۰).

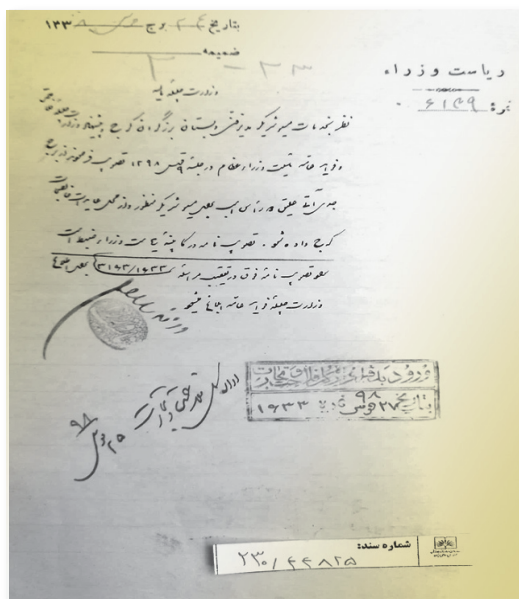

سند شماره ۴ مکاتبه در خصوص تأمین اعتبار استخدام شاگردان دبستان بزرگان

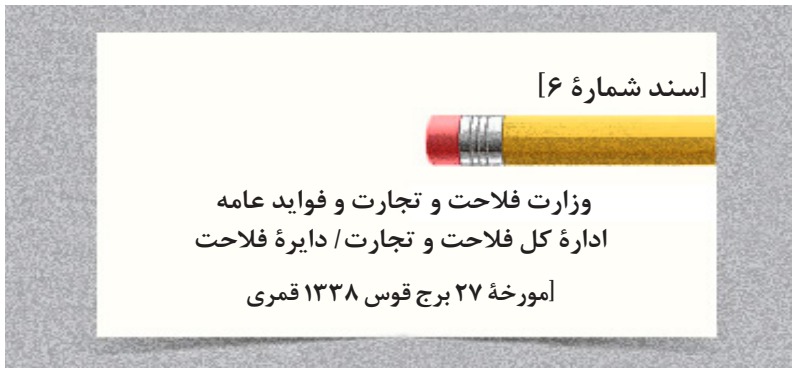

وزارت جلیله مالیه

نظر به خدمات مسیو شریکر، مدیر فنی دبستان برزگران کرج و پیشنهاد وزارت جلیله فلاح و فواید عامه، هیئت وزراء عظام در جلسه ۹ قوس ۱۲۹۸ تصویب فرمودند از برج جدی آتی، علیق دو رأس اسب برای مسیو شریکو منظور و از محل عایدات خالصات کرج داده شود. تصویبنامه در کابینه ریاست وزراء ضبط است. سواد تصویبنامه فوق در تعقیب مراسله نمره ۳۱۶۳/۱۶۳۳ برای اطلاع وزارت جلیله فواید عامه ابلاغ گردد. [مهر]: ریاست وزراء (آرشیو ملی ایران، شناسه سند ۲۳۰/۴۴۸۲۵).

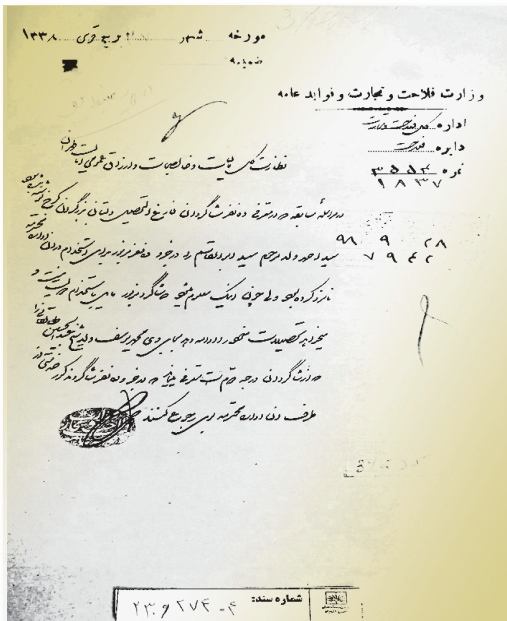

سند شماره ۵ برقراری علیق دو رأس اسب به مسیو شریکر با تصویب هیئت وزراء

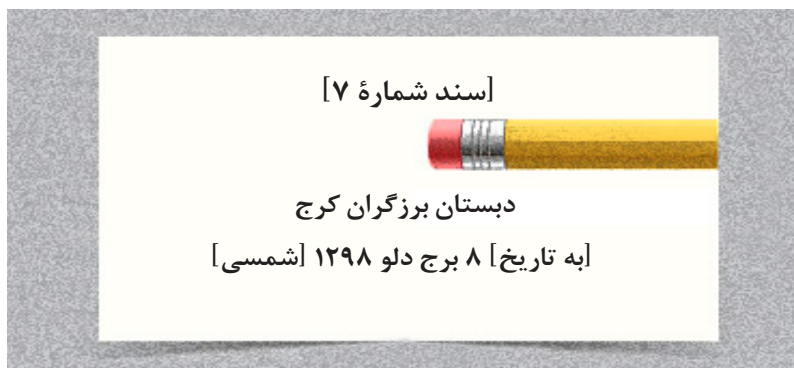

اداره نظارت کل مالیات و خالصجات و ارزاق عمومی ایالت طهران

در مراسله سابقه که در معرفی ده نفر شاگردان فارغ التحصیل دبستان بزرگان کرج نوشته شده بود، سیداحمد ولد مرحوم سیدابوالقاسم را در جزو ده نفر مزبور برای استخدام در آن اداره محترمه نامزد کرده بود. ولی چون اینک معلوم می شود که شاگرد مزبور مایل به استخدام دولت نیست و می خواهد تحصیلات خود را ادامه دهد، به جای وی محمدیوسف ولد شیخ عبدالحسین طالقانی را که از شاگردان درجه دوم است معرفی می نماید که جزو ده نفر شاگرد مذکور خدمتی از طرف آن اداره محترمه به وی رجوع کنند. [مهر]: وزارت فلاح و تجارت و فواید عامه (آرشیو ملی ایران، شناسه سند ۴/۲۷۴۰/۲۳۰).

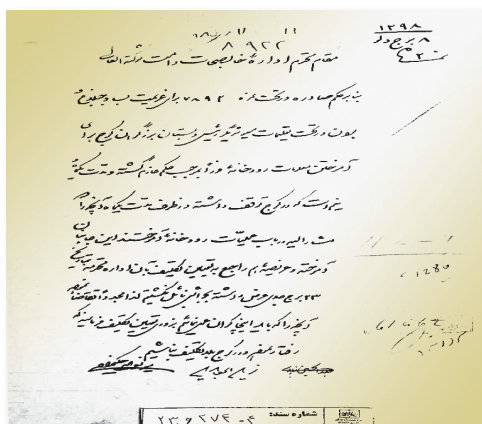

سند شماره ۶ انصراف یکی از شاگردان دبستان بزرگان کرج از استخدام در دولت

مقام محترم اداره خالصجات دامت شوکت‌العالی

بنابر حکم صادره در تحت نمرة ۷۸۹۲ برای عزیمت به ساوجبلاغ و بودن در تعلیمات مسیو شریکر، رئیس دبستان بزرگران کرج، برای آموختن معلومات رودخانه‌ای، فوراً به موجب حکم عازم گشته و مدت یک ماه و نیم است که در کرج توقف داشته و ظرف مدت یک ماه آنچه را که مشارالیه در باب عملیات رودخانه‌ای آموختند اینجانبان آموخته و عریضه‌ای هم راجع به تعیین تکلیف به آن اداره محترمه به تاریخ ۲۳ برج جدی عرض داشته، به جوابی نایل نگشتیم. لذا مجدداً تقاضا نموده آنچه را باید این چاکران عمل نماییم به زودی تعیین تکلیف فرمایند که رفتار نموده و در کرج بلا تکلیف نباشیم. [امضا]: عبدالحسین خان - زین العابدین - سید نعمت‌الله (آرشیو ملی ایران، شناسه سند ۲۳۰/۲۷۴۰۴).

سند شماره ۷ انتظار شاگردان دبستان بزرگران برای شروع به خدمت در اداره خالصجات

منابع

۱. اسناد آرشیو ملی ایران، شناسه سند: ۲۳۰/۲۷۴۰۴؛ ۲۳۰/۴۴۸۲۵؛ ۲۴۰/۱۱۶۷۶
۲. پروگرام دبستان بزرگران در کرج «مکتب عملی فلاحی» (۱۲۹۷)، تهران: شرکت مطبوعه بوسفور.